

V megatendru Lesů ČR nejde jen o peníze

Proč plánovaná revoluce v zakázkách poškodí zdraví lesů

Státní podnik Lesy České republiky vypsali až desetileté tendry na takzvané komplexní dodávky lesnických činností. Tento informační list shrnuje, proč Hnutí DUHA s plánem nesouhlasí a jak můžete pomoci i vy.

Veřejné lesy

Veřejné lesy ve správě Lesů ČR tvoří 17 % české krajiny. Úkolem státního podniku je pečovat o zdravé porosty, které zajišťují dodávky dřeva i důležité služby. Slouží jako místo k výletům – do státních lesů se každý týden vydávají dva miliony Čechů – a zadržováním vody chrání města i obce před záplavami. Regulují místní klima a čistí vzduch od škodlivin. Domov zde má velká část naší fauny a flóry.

Sporné desetileté zakázky

Generální ředitelství Lesů ČR plánuje, že v celých polesích veškeré práce na deset let svěří soukromým dřevařským firmám. Budou

mít na starost všechno: kácení a takzvané přiblížování (transport) dřeva, výsadbu stromků, budování oplocenek a podobně. Budou také prodávat dřevo a to velmi neprůhledným způsobem, který v minulosti kritizoval Nejvyšší kontrolní úřad. Hrozí, že Lesy ČR tak přijdou až o desítky miliard korun, které budou chybět jinde: na zlepšování zdravotního stavu lesů, služby pro turisty nebo ochranu přírody.

Poslanci: 81 proti, 3 pro

Plán se setkal s širokým nesouhlasem. Poslanecká sněmovna v polovině dubna drtivou většinou hlasů apelovala na vládu, aby kontroverzní tendry zrušila. Usnesení schválili delegáti všech parlamentních stran. Zákonomárci také poměrem 81 ku 3 hlasům vyzvali k přijetí nového zákona o státním podniku Lesy ČR, který „zajistí zlepšení zdravotního stavu lesa přírodě bližšími formami hospodaření“.

Sociálně demokratický kandidát na ministra zemědělství Michal Hašek už řekl, že, bude-li po volbách ve vládě, tendr zruší.

Rychlý zisk namísto péče o zdraví lesa

Hlavní problém je v tom, že na rozdíl od předchozích sporných zakázek Lesů ČR tentokrát nejde jen o peníze, ale také o zdraví krajiny.

Přirozeným zájmem dodavatelských firem je, aby během desetileté lhůty, kterou dostanou, měly z polesí rychlý zisk. Proto budou poškozovat lesy holosečným kácením či podobnými praktikami.

Nemají také sebemenší zájem na takzvané přirozené obnově, kdy lesníci nechávají vykácené plochy zarůst semenáčky. Je to zdravější a také levnější, neboť se ušetří peníze za umělou výsadbu řádkovaných stromků – a právě to se dodavatelským firmám nehodí, protože by měly o dobře placenou práci méně.

České lesnictví historicky spočívalo v odpovědnosti konkrétního hajného za svůj revír. Akciovka, která má porost svěřený na deset let, žádnou osobní odpovědnost necítí.

Zákon a smlouvy to neřeší

Generální ředitelství Lesů ČR argumentuje, že firmy musí dodržovat lesní zákon i takzvaný lesní hospodářský plán. Ale každý hajný dobře ví, že v mantinelech současného, slabého zákona lze o les vzorně pečovat i postupovat bezohledně.

Platná pravidla vyžadují jen nízkou povinnou výsadbu listnáčů do umělých smrkových monokultur. Naopak dovolují i hektarové (někde i dvouhektarové) holosečné kácení.

Garancí nejsou ani smlouvy s dodavateli. Lekcí jsou problémy, ke kterým došlo při pronájmech honiteb. Revírníci ani při sebevětší snaze nemohou mít mnohem silnější (a vlivnější) dodavatelské firmy pod kontrolou.

Skrytý pronájem

Dlouhodobé desetileté smlouvy s jednou dodavatelskou firmou, která zajistí veškeré práce

v daném polesí a se státem se podělí o zisk z prodaného dřeva? To samozřejmě není nic jiného než skrytý pronájem. Přitom lesní zákon výslovně říká: „Nájem a podnájem státního lesa za účelem hospodaření v lese je zakázán“ (§ 5, odstavec 1).

Menší zakázky jsou lepší

Pro odpovědnou správu veřejných lesů je mnohem vhodnější, aby revírníci zadávali více menších a krátkodobých zakázek prověřeným místním firmám, o jejichž kvalitě se již přesvědčili. Mohou tak pružně reagovat na změny podmínek v lesích (například na velké větrné kalamity) i na ceny na trhu se dřevem, lépe kontrolovat odvedenou práci a vyžadovat plnění smluvních podmínek. Silné společnosti dostanou velkou zakázku od generálního ředitelství a revírníkovi či lesnímu správci budou prakticky dosazeny.

Ministerstvo zemědělství před dvěma lety najalo auditorskou firmu E. T. Kearney, aby navrhla, jaký model bude pro stát ekonomicky výhodný. Posudek mimo jiné doporučil „rozdělení zakázek na menší oblasti s cílem přiblížit velikost zakázky menším firmám“. To je pravý opak vypsání tendrů.

Proti dohodnutému programu

Vláda v říjnu 2008 schválila takzvaný Národní lesnický program: bezprecedentní plán na ozdravení českých lesů. Vznikl jako široká dohoda mezi státními lesy, soukromými vlastníky, mysliveckou jednotou, Hnutím DUHA, dřevařskými společnostmi i zástupci vědců. Počítá mimo jiné s větší výsadbou listnatých stromů a omezením holosečného kácení.

Program také chce ukončit dlouholeté spory mezi Lesy ČR a dodavatelskými firmami. Má v podniku nastolit transparentní obchodní vztahy a výhodná pravidla prodeje dřeva. Koordinační rada Národního lesnického programu k tomu zřídila expertní skupinu, která dostala za úkol v červnu 2010 představit návrh

NKÚ: Takhle stát přichází o peníze

Generální ředitelství rovněž plánuje, že příštích deset let bude prodávat dřevo takzvaně při pni. Nepostupuje tak žádný státní lesní podnik v okolních zemích. Lesy ČR už v minulosti obchodovaly víceméně stejným způsobem: metodou na stojato. Nejvyšší kontrolní úřad posléze varoval, že stát tak přichází o velké částky: „forma tržního prodeje dříví prostřednictvím vlastních organizačních jednotek je pro LČR efektivnější, než je prodej dříví nastojato jiným podnikatelským subjektům“ (NKÚ, kontrolní akce 03/14). Rovněž auditorská firma E. T. Kearney, kterou si najalo ministerstvo zemědělství, doporučila dřevo při pni vůbec neprodávat.

NKÚ navíc zjistil, že dodavatelské firmy doslova drancovaly lesy. Kácely totiž mnohem více, než podle smlouvy měly, dokonce až o 40 %.

řešení. Rychlý postup generálního ředitelství Lesů ČR vypadá, jako by se snažilo uzavřít smlouvy dříve, než experti dokončí svoji práci.

Přitom expertní skupina už hlavní body svého návrhu předložila. Po důkladných analýzách doporučila vypsané tendry okamžitě zastavit. Rozbor i doporučení lze stáhnout na: www.uhul.cz/forum/viewtopic.php?f=30&t=68&sid=cbdaf1b7b5dc9e7ef5a238e45697922

Ministerská komise: parodie na posouzení

Ministr zemědělství argumentuje údajnou nezávislou komisí, která prý plánovaný způsob prodeje dřeva doporučila.

Jenomže komise nezávislá nebyla. Tvořilo ji osm lidí: čtyři zástupci dřevařských firem (jež z navrženého modelu profitují na úkor státu – takže mají zájem jej prosazovat), 2 anonymní zástupci Lesů ČR (jména nebyla zveřejněna) a pouze 2 nestranní členové.

Navíc hodnocení probíhalo velmi podivně. Komisaři totiž měli prověřit zakázky z let 2008–09. Zabývali se však pouze rokem 2008 (který byl hodně netypický, mimo jiné kvůli dozvukům kalamit v lesích). Prozkoumali jen výhodnost prodeje 5,96 milionů m³ dříví. Jenomže Lesy ČR předloni vytěžily 8,25 milionu m³. Část byla prodána jinými než posuzovanými způsoby. Nicméně i po jejím odečtení se více než milion krychlových metrů někam poděl a vůbec nebyl zahrnut do posouzení.

Vytlačí místní firmy

Národní lesnický program také plánuje „organizovat správu a obhospodařování lesního majetku, zejména státního tak, aby přispívala ke zvýšení zaměstnanosti z místních zdrojů“ (opatření 12.1), „[z]lepšit přístup místních firem k lesnickým zakázkám, zejména ve státních lesích“ (opatření 13.2) nebo „umožnit dostupnost dřevní hmoty pro místní podniky a občany především ve vazbě na státní vlastnictví lesů“ (opatření 13.3). Vypsané tendry udělají pravý opak. Smlouvy budou na celé tzv. lesní hospodářské celky – řádově minimálně tisíce hektarů. A podmínky jsou nastaveny tak, že je u nás může splnit jen několik velmi silných společností. Tudíž drobné místní firmy a malí živnostníci nemají šanci.

Příslušné expertní skupiny Národního lesnického programu už varovaly, že dopadem

plánovaných zakázek bude „likvidace mikro-podniků na venkově a zánik pracovních míst“.

Riziko soudů či arbitráží

Minulé roky ukázaly, že Lesy ČR nejsou v neustále se měnících podmínkách (výkyvy v cenách dřeva na trhu, přírodní kalamity a podobně) schopny dodržet ani tříleté smlouvy. Natož desetileté. Stát se tudíž vystavuje riziku soustavných soudních sporů nebo arbitráží.

Několikátý pokus

Není to první pokus otevřít dveře pro skrytý pronájem nebo privatizaci veřejných lesů. Jan Mičánek, majitel největšího dřevařského koncernu LESS, v roce 2007 navrhoval skrytý pronájem státních lesů dřevařským firmám formou koncesí. Neuspěl. Letošní tendry jsou další velký pokus o něco podobného.

Co se děje ve státních lesích

Vypsané tendry nejsou jediná divná věc, která se v Lesích ČR – podniku, který spravuje 86 % státních lesů – nyní děje.

Nový generální ředitel Svatopluk Sýkora po svém jmenování provedl personální změny, při kterých důležité pozice předal přímo některým představitelům dřevařských firem. Například krajským ředitelem v Jihlavě se stal Václav Šebek, bývalý viceprezident jedné z největších společností CE Wood, která se s LČR a státem soudí (Mf DNES, 23. 9. 2009).

Dochází k destabilizaci podniku prodejem nemovitostí důležitých pro správu majetku – například hájoven revírníků, kterým hrozí, že budou muset do spravovaných lesů dojíždět. Tím ještě více ztrácí kontrolu nad svěřeným majetkem a prací dodavatelských subjektů. Prodej údajného nepotřebného majetku chce přitom generální ředitel letos zdvojnásobit s plánem, že utrží 400 milionů korun (Hospodářské noviny, 9. 12. 2009).

Co se bude dít

Zakázky nyní prověřuje Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). Koncem dubna oznámil, že ruší předběžné opatření, kterým přikázal tendr pozastavit.

Ale antimonopolní úřad také Hnutí DUHA potvrdil, že při vyšetřování nebude vůbec nijak zkoumat, zda vypsaná pravidla poškodí lesní porosty nebo jestli je ekonomicky výhodná pro

stát. Není to v jeho pravomoci. ÚOHS prověřuje pouze soulad se zákonem o veřejných zakázkách.

Návrh řešení

Hnutí DUHA navrhuje čtyři konkrétní kroky:

1. **Zrušit vypsany megatendr Lesů ČR.**
2. **Vypsat krátkodobá výběrová řízení na rok 2011.** Je na to dostatek času. Zakázky lze – i při započtení obstrukcí – stihnout, dokonce i kdyby tendry byly vypsány až v červenci nebo srpnu.
3. **Udělat organizační změny podle Národního lesnického programu a doporučení příslušné expertní skupiny.** Počínaje rokem 2012 postupovat dle tohoto řešení.
4. **Připravit novelu lesního zákona a nový zákon o státním lesním podniku,** které zajistí zdravou péči o veřejné lesy a stanoví pevná pravidla pro zadávání zakázek.

Jak můžete pomoci

Tunel do státních lesů se rychle drolí. Setkal se se širokým odporem. Profesori a docenti několika českých univerzit, Hnutí DUHA a další ekologické organizace poslali společný dopis ministrovi zemědělství, ve kterém jej žádají, aby dal vypsání výběrové řízení okamžitě zastavit. Politické strany tvrdí, že jej odmítají. Poslanecká sněmovna tendry drtivou většinou hlasů odmítla.

Chceme prosadit nová pravidla, jež zajistí zdravou péči o lesy a spravedlivý přístup k zakázkám pro malé živnostníky na venkově. Potřebujeme k tomu rovněž vaši pomoc:

- **Až na ulici potkáte politiky, jak agitují,** nebo ve vašem městě bude předvolební beseda či autogramiáda, zastavte se u nich. Zeptejte se prosím, zda jejich strana zruší sporné tendry Lesů ČR a jestli prosadí nová pravidla, která zajistí lepší

péči o zdraví lesů. Podrobnosti:
www.hnutiduha.cz/volby

- **Napište prosím krátký email** šéfům politických stran. Bude vás to stát jen pár minut a několik úderů do klávesnice. Klikněte na www.hnutiduha.cz/lesy/?pomoc
- **Přidejte se k nám** na Facebooku, abyste věděli, co je nového: www.facebook.com/pages/Proti-tunelovani-nasich-lesu/299124538476?ref=ts
- **Přečtěte si více** o péči o české lesy: www.hnutiduha.cz/lesy

Vydalo Hnutí DUHA, květen 2010

A › Údolní 33, 602 00 Brno
T › 545 214 4 31
F › 245 214 428
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světové federace ekologických organizací.